P
11.5

P
L 11.5

D. B.

OBSERVATIONES
BOTANICO-MEDICÆ

QUAS

EX DECRETO

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI

OCCASIONE

VACANTIS CATHEDRÆ

ANATOMICO - BOTANICÆ

CLARISSIMORUM COMPETITORUM PUBLICO EXAMINI

SUBMITTIT

WERNERUS DE LA CHENAL

PH. ET MED. DOCTOR.

RESPONDENTE

JUVENE FLORENTISSIMO

DANIELE WOLLEB

A. L. M. ET MED. STUD.

ad Diem 26. Novemb. MDCCCLXXVI.

H. L. Q. S.

BASILIÆ

Typis, JOH. RUDOLPHI IM-HOF ET FILII

Nov. 1909

21120

AQUILEGIA montana parvo flore Thalictri folio C. B.

CUM nuper pulcherrimam Cel. JACQUIN *Floram Austriacam* inspicendi perlustrandique occasionem nactus fuerim, circa nonnullas stirpes helveticas ibi descriptas depictasque aliqua festinante calamo adnotavi, quæ, cum ad earum illustrationem forsan nonnihil contribuere possint, interspersis nonnullis sed perpaucis aliis observationibus, speciminis botanici loco heic æquo Botanophilo dijudicanda propono. Laudatum ceterum Ill. JACQUINI Opus veris rei herbariæ cultoribus non satis commendare possum, cujus an iconum elegantiam fidemque, an vero descriptiones optimas & accuratissimas magis mireris incertus hæreas.

I.

HAUD levi industria opus est ad separandas *Picrides* 25 & 26. HALLERI *Hist. Stirp. helv.* pag. 11. & 12. f. *Leontodon hispidum* & *danubiale* LINN., si quidem vere differunt; Notas certe diversitatis a glabritie vel hirsutie calycis & foliorum desumptas minime sufficere exempla testantur, quæ possideo, intermedia, foliis hirsutis & calyce glabro alia, alia vero glabris foliis & hirsuto calyce. Constantiora igitur discriminis signa quærenda erunt, qualia quidem hætenus reperire haud potui.

II.

Manifestius differt *Leontodon* (*pyrenaicum*) *scapo levi, pedunculis tumidis squamosis, calycibus villosis, foliis ovato-lanceolatis petiolatis subintegerrimis* GOUANI *Illustr. Botan.* p. 55. Tab. XXII. fig. 1. 2., quod est *varietas β Picridis* 25. HALL. p. 12. Folia huic sunt variæ figuræ & magnitudinis, ovata, ex ovatis oblonga, elliptica, lanceolata, semper tamen integra, subdentata, subhirsuta, sine obtuso vel acuto. Scapus semipedalis, pedalis, nudus plerumque, præter squamas sub flore satis frequentes, quibus quandoque unum alterumve foliolum vel ligula in medio scapi accedit. Calyx subhirsutus, ad basin tomentosus, quod tamen tomentum adultior planta deponit. Posset adpellari: *Picris scapo nudo squamoso, foliis ovato oblongis rari-*

ter dentatis. Legi in Vallis urfariæ pratis & prope Sanctam Mariam ad mineras in summo Alfatici montis Bloutberg cacumine.

In horto sicco BAUHINIANO adservatur sub nomine *Hieracii rigidiori folio* a BURSERO *auf dem Rastädter Tavvrero* lecti.

Etiam sequentia synonyma ad plantam nostram videntur spectare:

Hieracium (incanum) foliis integris, subdenticulatis, lanceolatis, scabris, scapo unifloro LINN. *Spec. Plant.* Ed. I. p. 799. n. 1. excluso synonymo Bauhiniano, *Syst. Veget.* p. 597. n. 1. In secunda *Specier. plant.* editione pro varietate *Leontodonis hispidi* habebat.

Hieracium incanum JACQUIN *flor. Austr.* Vol. III. p. 47. Tab. 287. excluso synonymo C. B.

Hieracium montanum VI. CLUS. *Pannon.* p. 645 & 46., *Hist.* p. CXLI.

Hieracium montanum angustifolium II. TABERN. *Icon.* p. 147.

Apargia incana SCOPOLI *flor. Carniol.* T. II. p. 113.

III.

Crepidem calycibus muricatis HALL. *Hist. Stirp. belv.* pag. 14. n. 32. novam, ut tunc videbatur, plantam primum a me anni 1766. mensibus Junio & Julio in nonnullis vinearum semitis extra portam Riehanam ad sinistram viæ Crenzacensis lectam, nunc a *Crepis* 23. HALL. loc. cit. non amplius separo. Calycis foliola equidem & pedunculorum suprema pars longiusculis & pallidis spinulis muricata sunt peculiari facie; reliqua tamen planta convenit radice annua, foliis variæ figuræ, radicalibus ovato-oblongis, varie dentatis, petiolatis, petiolis dentatis, caulinis infimis radicalibus similibus, superioribus sessilibus, circa basin caulem amplexentem acute & profundius dentatis, reliqua parte longe lanceolatis, fere integris, subhirsutis, floribus pallide luteis, parvis. Suspicionem auget meram esse varietatem, quod ab anno 1766. neque in prædicto loco neque alibi eam iterum detegere potuerim, quodque omnes fere auctores de stirpe fileant, non in deserto aliquo vel præcipiti & vix accessibili loco, sed ad viam publicam lecta. Adfunt tamen duo ejus specimina in horto sicco C. BAUH., unum sub nomine *Hieracii minoris alterius, capitulo inclinato* SPÖRLINI manu adscripto; alterum ibi ipso C. BAUHINO *Hieracium chondrillæ folio hirsutum foliis angustioribus* audit. An *Crepis neglecta* LINN. *Mantiss.* p. 107. n. 15. *Syst. Veget.* p. 600. n. 15. huc referenda? Descriptio certe convenit.

IV.

Conjungunt Ill. Viri LINNÆUS & HALLERUS duo *Hieracia*, quas ego, etsi vicinas esse fatear, tamen distinctas puto. Loquor de *Hieracio* 48. HALL. ejusque *varietate* β *Hist. Stirp. helv.* pag. 20 & 21.

Primum nonnisi in alpinis proveniens inque glareosis alveis torrentium ex alpibus descendendum, folia radicalia subglaucous habet, glabra plerumque, ex elliptico lanceolata, angusta, obtusa & subacuta, dentata vel integra. Caulis ut plurimum præter paucas ligulas & squamulas nudus est, semipedalis & pedalis, pauciflorus, imo sæpe uniflorus, glaber, striatus; rami, si qui adsunt, supra medium caulis exoriuntur, uniflori, squamulis versus florem adpersi, sub flore tomentosi. Flos satis magnus, calycis foliolis angustis, longe lanceolatis, subtomentosis. Flores hujus sub exsiccatione viridem colorem induunt, & ita manent, etiam in Bauhiniana collectione.

Certiora hujus synonyma sunt:

Hieracium montanum angustifolium nonnihil incanum C. B. *Pin.* p. 129. fide horti ficci, non autem synonyma.

Chondrilla folio non dissecto, caule nudo & foliato I. B. *Hist. Plant.* T. II. p. 1041. c. 2. iconibus.

Hieracium folio statice caule nudo Tourn. *Inst. R. H.* p. 471. & *caule foliato* EJUSD. loc. cit.

Hieracium alpinum foliis angustis, raro dentatis, flore magno SEGUIER *Plant. Veron.* Vol. III. p. 270. n. 4. c. bon. descript.

Hieracium foliis glaucis, linearibus, levissime sinuatis, caule pene nudo ramoso HALL. *Enum. Stirp. Helv.* p. 749. excepta variet. γ .

Hieracium caule nudo, brachiato, paucifloro, foliis linearibus, rariter dentatis EJUSD. *Catal. rarior.* n. 966. *Hist. Stirp. helv.* p. 20. n. 48. excepta variet. β .

Alterum in alpibus ni fallor nondum lectum, montanarum rupium incola, mutabilis est formæ. In universum tamen folia ad radicem glauca habet, glaberrima, præter paucos prælongos pilos qui subinde ad eorum exortum & juxta nervum conspiciuntur, lanceolato-linearibus acuminata, subdentata vel integerrima; in caule similia, saltem minora. Caulis glaber, teres, variæ altitudinis, a dimidio ad integrum & ad duos subinde pedes exurgens, rarius simplex, plerumque plus minusve ramosus & foliosus, ramis brevioribus, quandoque iterum ramosis. Flos

unicus vel plures, quoad calicem & colorem præcedentis similis, ex-
ficcatus tamen minime virescens.

Huc refero sequentia synonyma:

Hieracium Tragopogonis folio C. B. *Pin.* p. 129., fide horti ficci.
Specimen humilius pauciflorum, foliis angustissimis.

Hieracium alpinum angustissimo oblongoque folio C. B. *Hort. sicc.* Planta
altior, cubitalis, valde ramosa, foliosa & multiflora.

Hieracium montanum Asphodeli foliis acuminatis BOCCONE *Museo*
di piante rare p. 147. Tab. 106. satis bene pro planta ramosa.

Hieracium (porrifolium) caule folioso multifloro, foliis linearibus in-
tegerrimis JACQUIN *Enum. Pl. Vindob.* p. 143 & 273. c. descript. &
icone Tab. VI. Altum, maxime foliosum, foliis angustissimis.

Hieracium (porrifolium) caule composito, ramosissimo, foliis lanceolato-
linearibus integerrimis LINN. *Spec. Plant.* Ed. I. T. II. p. 802. n. 14.
an & ROYENI *flor. Leyd. prodr.* p. 125. n. 13? descriptio brevis ad-
dita non recedit.

Hieracium (porrifolium) caule ramoso folioso, foliis lanceolato-linea-
ribus integerrimis LINN. *Spec. Plant.* Ed. II. T. II. p. 1128. n. 16
subintegerrimis *Syst. Veget.* p. 598. n. 16.

Hieracii 48. HALLERI *Hist. Stirp. helv.* p. 20. varietas β foliis
plerumque integerrimis acutis gramineis.

Huc etiam pertinet exceptis synonymis *Hieracium folio statices, caule*
foliato SEGUIER *Plant. Veron.* Vol. II. p. 270. n. 5. c. bon. de
script. etsi Ill. HALLERUS ad præcedens retulerit.

Incuria typographi videtur apud Ill. HALLERUM ad nostram
plantam icon OEDERI *flor. Dan.* fasc. I. Tab. 27. citari, quæ ad n.
49. pertineat.

V.

QUAM Cel. JACQUIN sub nomine *Hieracii pumili* LINN. in *flor.*
Austr. Vol. II. p. 53. describit & in Tab. 189. depingit *Hieracii* spe-
cies plane convenit cum planta in rupibus montis Dornacensis a me
lecta, & abunde differt ab *Hieracio* 42. HALL. *Hist. Stirp. helv.* p. 17.
uti cuius plantas ipsas conferenti facile est videre. An vero nostra
planta, utut minima & primo intuitu diversissima, vere a *Pulmonaria*
Gallorum differat nondum penitus adfirmaverim.

VI.

Huic proximum est, si non idem, *Hieracium* in muris Bruntrutī inque valle Lepontia prope Zollbrück olim a me repertum, caule altiore, vix tamen in iis, quæ vidi, speciminibus pedem attingente, ramosiore, foliis amplioribus, minus hirsutis, mollibus, ceteris plane iisdem. Hæc est varietas γ . *Hieracii* 46. HALL. p. 20. *Hieracium montanum*, lanuginosum laciniatum parvo flore C. B. Prodr. p. 66. Pin. p. 129. teste horto sicco.

VII.

Hieracii mollis JACQUIN flor. Austr. Vol. II. pag. 12. Tab. 119. unicam ante aliquot annos accepi plantam in montosis circa arcem Ramstein pagi nostri lectam. Novum videtur esse ab omnibus Hieracii speciebus diversum neminique hætenus præter JACQUINUM dictum. Non habeo quod ex unico specimine Ejus descriptioni addam data que occasione ulterius in illud inquiram.

VIII.

Senecionem tenuifolium Cel. JACQUIN flor. Austr. Vol. III. p. 42. Tab. 278. pro nova specie ab eo habitum, dudum inter plantas meas ficas adservo, vulgarem passim in montosis nostris sylvis, & hætenus pro mera *Senecionis Jacobæ* varietate habeo. Maxime enim ludit hæc planta variasque induit formas, pro loci, quo provenit, indole & diversitate, ut quandoque foliis omnibus integris ovatis reperiatur. Conf. HALL. Hist. Stirp. helv. p. 26. ad n. 62.

IX.

Cinerariæ ab Ill. JACQUIN in Vol. II. flor. Austr. Tab. 176. 177. 179. 180 & 181. exhibitæ commodè mihi videntur in duas species conjungi, unam nempe foliis ex cordato-oblongis, petiolatis, petiolis nudis; alteram foliis inferioribus ovato-oblongis petiolis quidem instructis, sed membranaceis latiusculis, superioribus lanceolato-ellipticis vel ligulatis saltem, amplexicaulibus. Prior species contineret *Cinerariam cordifoliam*, & *cordifoliam auriculatam* JACQUIN. Tab. 176 & 177. *Senecionem* 63. HALL. Hist. Stirp. helv. p. 27. Altera vero sub se comprehenderet *Cinerarias* 179, 180, 181, JACQUINI, *Seneciones* vero 67. & 68. HALL. p. 28. & 29. Ill. LINNÆUS omnes sub nomine *Cinerariæ alpinæ* conjungit. De *Cineraria crispa* JACQUINI Tab. 178. non visa nihil certi pronuncio. Videtur tamen ad primam speciem pertinere.

X.

CLUSIUS jam, uterque BAUHINUS aliique ejus ævi Botanici duas *Cacalia alpina* fecerunt species, eosque plerique recentiorum secuti sunt. Conjunctæ postea a Cel. LINNEO & HALLERO nunc iterum separantur a Cl. GOUAN in *Illustr. botan.* p. 65. & ab Ill. JACQUIN in *flor. Austr.* Vol. III. p. 20. Tab. 234 & 235.

Altior est *una*, robustior, caule subhirsuto, purpurascens, foliis multo amplioribus, inferne subtomentosis, in medio caulis petiolatis quidem, sed ad exortum eorum auriculis subrotundis caulem amplectentibus, superioribus lanceolatis perinde auriculatis, non petiolatis, supremis lanceolato-linearibus, auriculis destitutis, floribus majoribus, numerosioribus, flosculis minus patentibus &c.

Hæc est *Cacalia vulgaris incano folio* CLUS. *Pannon.* p. 500 & 501. *Hist.* p. CXV. cum icone, in qua auriculæ desiderantur.

Cacalia primum genus JOH. BAUH. *Hist. pl.* T. III. p. 569.

Cacalia foliis crassis, hirsutis C. B. *Pin.* p. 198. *Bas.* p. 58.

Cacalia (Alliaria) calycibus trifloris, foliis cordatis, petiolatis, dentato-angulatis, caulinis subhastatis, vaginis stipularibus cordato-amplexicaulibus GOUAN *Illustr. botan.* p. 65.

Cacalia tomentosa JACQUIN *flor. Austr.* Vol. III. p. 20. Tab. 235.

Abunde provenit in altioribus pagi nostri sylvis abiegnis, locis umbrosis subudis.

*Alter*a humilior est, minus hirsuta, foliis potius densioris seu magis coriaceæ texturæ, subtus subhirsutis, non tomentosis, neque auriculatis, corymbis laxioribus, flosculis patentioribus.

Huc referenda *Cacalia glabro folio* CLUS. *Pannon.* p. 501. *Hist.* p. CXV. absque icone.

Cacalia alterum genus J. B. *Hist. pl.* T. III. p. 569.

Cacalia foliis cutaneis acutioribus & glabris C. B. *Pin.* p. 198.

Cacalia alpina JACQUIN *flor. Austr.* Vol. III. p. 20. Tab. 234.

Fateor tamen, post innumera utriusque speciei collata specimina, etiam hortensia, non satis rationum me invenisse ad eas separandas. Vidi enim auriculas per gradus intermedios evanuisse; neque tomentum certiore suppeditat notam, minus adhuc calyx, in quo, omni licet adhibita attentione, vix ullam inveni differentiam, quidquid in contra-

rium

rium adferat Cl. GOUAN, ut nihil nunc dicam de hirsutie, foliorum dentibus &c. Maneant itaque conjunctæ, donec oculatior aliquis certiora & constantiora differentiae signa detegat.

XI.

CIRCA *Cirsium* 164 HALL. *hist. stirp.* p. 72. ab Ill. JACQUIN Tab. 89. egregie depictum, notandum, sæpius foliis omnibus semipinnatis occurrere, neque raro uniflorum esse, a qua varietate *Carduus medius* GOUANI *Illustr. botan.* p. 62. Tab. 14. pro novo propositus non differre videtur.

XII.

Carduus rivularis Ill. JACQUIN *fl. Austr.* Tab. 91. cujus nullum synonymon adducit, certissime nihil aliud est, quam *Cirsii* 175. HALL. varietas foliis infimis pinnatifidis, qualia exemplaria abunde olim legi in pratis circa Montbelgardensem pagum montanum Montecherou.

XIII.

Cnicus oleraceus LINN., qui est *Cirsium* 173. HALL. sæpius in sylvis nostris ad rivulos ad humanam altitudinem adsurgit, foliis magis spinosis, ramis in adulta stirpe magis elongatis, aphyllis, simillimus tunc *Carduo tatarico* ab Ill. JACQUIN in *flor. Austr.* Tab. 90. depicto. An eadem planta? Ceterum *Cirsium* 176 HALL., cujus olim in *Actis helv.* Tomo IV. iconem dedi, quodque hætenus non bene pro *Carduo tatarico* LINN. habui (a specifica Ejus denominatione deceptus, quæ plantæ nostræ perinde convenit), a JACQUINI stirpe abunde discrepat foliis semper pinnatis vel semipinnatis, in superiore caulis parte nunquam concavis, valde spinosis, radicibus potius tuberosis quam fibrosis, caule etiam in altissimis & hortensibus speciminibus vix duos pedes exsuperante &c.

XIV.

Antirrhinum genistifolium JACQUIN *flor. Austr.* Tab. 244. omnino est *Antirrhinum* 337. HALL. *hist. stirp. helv.* pag. 147. uti specimina ab ipso summo Viro accepta testantur. *Linaria lutea montana Genistæ tinctoriæ folio* C. B. *Pin.* p. 213. & *Linaria flore pallido, rectu aureo* EJUSD. *ibid.* fide *Horti sicci* huc referendæ.

XV.

Coronilla minima JACQUINI *fl. Austr.* Tab. 271. in summo montis Vogelberg dorso vulgaris minime differt a *Coronilla* 390. HALL.

pag. 170. uti planta ab Eo missa docet. Non perinde pronunciaverim de *Coronilla minima* LINN. cum brevis ejus descriptio *Mantissæ plantarum alteri* p. 444. inserta helveticæ & austriacæ stirpi non respondeat. Dicit enim, foliola intima petiolorum cauli approximata (uti *Coronillæ coronatæ* s. *variæ*) stipularum instar, patentia, in planam expansa, reliquis non minora; cum in nostra veræ adsint auriculæ s. stipulæ a foliis colore, magnitudine & figura plane diversæ. Ipse C. BAUHINUS huic speciei in *Horto sicco* nomen *Coluteæ scorpioidis minoris coronatæ* adscripsit. *Coronilla autem* 388. HALL. s. *coronata* LINN. ibi *Coronilla filiquosa minor* audit.

XVI.

Arabim pendulam & *Arabim Turritam* LINN. cum Ill. HALLERO pro una eademque planta habeo, licet prior in ultimo suo opere, *Systemate nimirum Vegetabilium* a Cl. MURRAY edito vere differre asserat. Innumera enim examini subjecta spontanea æque ac hortensia specimina docuerunt, floris colorem ex albo in ochroleucum ludere, calycem in nostra *helvetica* equidem ut plurimum pilis raris esse adpersum, non tamen nunquam etiam rugis aliquot transversis notatum, caulem vel ramosum esse bipedalem, vel simplicem vix pedalem, etiam folia ratione dentium & hirsutiei variare & plus minusve amplexicaulia esse. Planta demum *Ammaniana* olim ab Ill. HALLERO ex horto Gottingensi accepta a nostris nullo modo differt, neque Ill. JACQUINI icon in *flor. Austr.* Tab. XI. picta ab iis abludit.

XVII.

De *Cerintbe minori* LINN. in transitu moneo, civibus helveticis eam esse adnumerandam, quæ in promontorio quodam Juræ hand longe ab Oppidulo Pfirt sponte proveniat. Pulcherrime ceterum depicta est ab Ill. JACQUINO in toties jam laudati Operis Vol. II. Tab. 124.

XVIII.

Gentiana pannonica Cel. JACQUIN *flor. Austr.* Vol. II. Tab. 136. a *Gentiana* 639 HALL. p. 284. quæ est *Gentiana purpurea* LINN. calyce differt, qui in *helvetica* plurimum olim in Valle urfaria a me lecta, etiam in Bauhinianis exemplis, spatham refert indivisam, florem ex parte amplectentem, in juniore flore integerrimam, dein flore sese expandente longitudinaliter fissam; in *austriaca* vero testibus JACQUINO & SCOPOLI campanulatus est, obsolete hexagonus, circa medietatem in tot plerumque lacinias inæquales fissus quot sunt segmenta floris, præcise ergo talis, qualem in *Gentiana* 638 HALL. s. *punctata* LINN.

observavi. Ergo vel tres constituendæ erunt species *punctata*, *pammonica* & *purpurea*, vel omnes in unam conjungendæ, quæ Ill. HALLERI est sententia, cui & ego lubenter adstipulor.

XIX.

Galium glaucum JACQUINI *flor. Austr.* Vol. I. p. 51. Tab. 81. ex æsse respondet plantæ in transalpina Helvetia circa Mendrisium olim a me repertæ, quam Ill. HALLERUS pro varietate *Galii* sui 712. f. *Galii sylvatici* LINN. habet. Sed puto posse distinctum manere ob strictiorem & rigidiorem habitum, folia duplo & triplo angustiora, ora revoluta, superne splendentia, caulem inferne manifeste angulatum &c. *Galium glaucum* LINN. non potest huc referri.

XX.

Asperula lævigata LINN. duas comprehendit plantas minime confundendas, *Galium* nimirum 727. HALL. a Cel. JACQUIN Tab. 94. optime depictum, in Helvetia vulgare, etiam in Monte Alsatice Bloutberg a me lectum, caule inferne hirsuto, foliis quaternis, ovatis, trinerviis, margine longiusculis pilis ciliatis, ad nervos hirsutis, feminibus albis hispidis. *Alteram* ab amicissimo DICKIO (præterito anno magno rei herbariæ damno e vivis erepto) accepi caule glabro, foliis quaternis, ovato-oblongis, mollioribus, brevibus ad marginem ciliis exasperatis, nervis vix conspicuis, feminibus subscabris minime pilosis. Hanc Ill. LINNÆUS sub prædicto nomine in *Mantiss. plant.* I. p. 38. & *alt.* p. 330. describit.

XXI.

Galium austriacum JACQUIN. Tab. 80. etiam nostris in oris passim in montosis siccis & lapidosis passim provenit, ut nova sit civis helvetica. An vere a *Galio* 715 HALL. distincta sit ulterius adhuc examinandum est, cum sola hirsuties vel ejus defectus vix sufficientem differentiae notam largiatur.

XXII.

Scandix infesta JACQUIN Tab. 46. omnino videtur esse *Caucalis* 742 HALL. inter stipulas apud nos vergente æstate vulgaris. Aliam vero puto esse & à nostra diversam, quam Ill. LINNÆUS hoc nomine insignivit & in *Systemate Vegetabil.* descripsit.

XXIII.

Seseli 762 HALL., cujus pulcherrima icon extat apud JACQUIN *flor. Austr.* Tab. 55. nobis Michelfeldæ plurimum crescit & in M. Crenzach, ut ex loco natali pateat *Seseli massiliense fœniculi folio*, quod *Dioscoridis* censetur C. B. huc potius pertinere quam ad *Tragoselinum* 788. HALL. nostra in regione nondum repertum.

XXIV.

Quod olim in M. *Generosi* Helvetiæ transalpinæ pascuis legi *Laserpitium* 793. HALL. nunc omnibus computatis a *Laserpitio* 792. f. *latifolio* LINN. non separo. Folia inferiora equidem triloba sunt vel semitriloba, lobis obtusis, dentatis, superioribus angustis, longis, acuminatis, integerrimis. Sed & in *latifolio* foliola inferiora subinde in duos tresve lobos finduntur, & in M. Muteto specimina legi foliis superioribus perinde valde angustis, longis, linearibus, trifidis. Synonima autem ab Ill. HALLERO nostræ stirpi adscripta ad austriacam plantam ableganda sunt, vere diversam testibus *Horto sicco* C. BAUHINI & figuris PLUKENETH, RIVINI, JACQUINI Tab. 147. &c.

XXV.

In *Austria* teste JACQUINO *Papaver dubium* LINN. tantum non semper flore albo occurrit, ut inter alia floris colorem pro discrimine a *Papavere rhæade* addiderit, cum nostra in regione constanter flore rubro conspiciatur. Ceterum in figura Cel. JACQUIN *fl. Austr.* Tab. 25. petala crenata apparent, qualia quidem in nostris nunquam observavi. An diversæ stirpes?

XXVI.

Cratægus monogyna Cel. JACQUIN *flor. Austr.* Vol. III. Tab. 292. fig. 1. quam a *Cratægo Oxyacantha* ibid. fig. 2. specie distinguit, cum passim nostris in oris abunde in dūmetis & sepibus sponte crescit, stirpibus helveticis adnumerari debet. An autem vere ab altera differat, ulterius inquirendum erit.

XXVII.

Aquilegia montana flore parvo *Thalictri folio* C. B. *Prodr.* p. 75. *Pin.* p. 144. quam ex Alpibus helveticis habuit, Ill. HALLERO & LINNÆO incognita fuisse videtur, cum prior ad *Isopyra* eam in *Hist. Stirp. helv.* U. II. p. 83. n. 1190. retulerit, posterior vero duas inde non specie solum sed & genere discrepantes plantas fecerit. Vera est *Aquilegiæ* species uti planta sicca eique adjecta pulchra calamo exarata icon

testantur, & quidem *Aquilegia hirsuta flore viscoso* MAGNOL *Botan. Monsp.* p. 26. *Hort. Monsp.* p. 21. *TOURNEF. I. R. H.* p. 428. *Aquilegia (viscosa)* caule subnudo subuniifloro, foliis ternatis, foliolis subtrilobis petiolatis GOUAN. *flor. Monsp.* p. 267. n. 2. *Illustr. bot.* p. 32. Tab. XIX. *Aquilegia (viscosa) nectariis . . . caule subnudo subuniifloro viscoso-piloso, foliolis subtrilobis* LINN. *Mantiss. plant.* p. 77. *Syst. nat.* edit. XII. T. II. p. 372. n. 4. *Syst. Vegetab.* p. 420. n. 4.

An *Aquilegia foliis Thalictri, flosculis minutissimis albis* MENZEL. *Puggill. rarior.* Tab. 8? flores quidem, licet perexiguos, aquilegiæ floribus similes ait, sed de mala icone floribus insuper destituta vix iudicium ferri potest.

An *Isopyrum aquilegioides* LINNÆI etiam huc referendum? Citat utrumque BAUHINUM, RAJUM, MORISONUM, qui omnes ex C. BAUHINO descriptionem suam mutuarunt. Quare, si diversum est, expungenda erunt synonyma.

Cum icon Cl. GOUANI plantam jam valde adultam, ramosam & floribus destitutam sistat, iconem Bauhinianam æri incisam heic adjungere non inutile fore duxi, ut inde floris hætenus ignoti figura pateat.

XXVIII.

Novi aliquid neminique hætenus, ni fallor, dicti Argentorati olim observare licuit in cadavere virili publicæ celeberrimi olim in ea Universitate Anatomes Professoris BOECLERI demonstrationi subiecto, veram nimirum in brachio dextro patellam, quæ quidem primo intuitu pro olecrani fractura habebatur, donec ulterior disquisitio integrum hoc solitaque forma gaudens patefecerit. Hujus autem olecrani summitati adhærebat os nostrum, veram rotulæ in inferioribus extremitatibus occurrentis formam referens, & perinde, sicut vera genu rotula propriis ligamentis tendinibus nempe muscutorum rectorum &c. firmatur, etiam insolita hæcce brachii rotula muscutorum anconæorum tendinibus supergredientibus ita firmabatur ut motus ipsi superesset veræ patellæ æmulus.

XXIX.

Flexor brevis communis digitorum pedis, perforatus dictus, situ naturali locatus sed tribus tantum, cum vulgo quatuor sint, tendinibus conspicuus apparebat in cadavere virginis. Tres hi tendines primos tres post pollicem digitos adibant, minimus autem digitus suum tendinem a carne quadrata habebat.

XXX.

Bicipitis brachii tendinem, qui alias a concursu duorum ejus musculi capitum fieri solet, tribus distinctis capitibus originem debuisse in annosa muliere observavi. Tertium illud præternaturale bicipitis caput oriebatur ex ossis humeri media parte supra brachium. WINSLOVII. Pollice latior erat hujus tertii capitis origo & musculus sensim graciles-cens tendinem dabat paulo post cum tendine bicipitis in unum coëun-tem, ut jure hicce musculus, vulgo biceps audiens, triceps dicendus fuerit.

XXXI.

Eadem fere in virili cadavere observabantur, nisi quod tertium ca-put ex eodem brachii loco oriundum tenuioris fuerit carnis & nullum ediderit tendinem, sed carneum locum concursus duorum reliquorum capitum adierit, ibique suas cum eorum fibris commiscuerit.

XXXII.

In cadavere senis subfatui angiologicæ demonstrationi dicato he-par insignis voluminis sed coloris & consistentiæ naturalis apparebat; in arterias autem cysticas hepaticæ propagines inquirenti neque easdem neque vesiculam fellis neque minimum ejus vestigium vel alius noduli, quod quandoque contingit, reperire datum fuit, sed tantummodo ali-quid membranosi in depressione quadam ibi loci, ubi vulgo vesicula fel-lea est, aderat, cujus exigua portio ad porum usque biliarium exten-debatur, flatui & stylo impervia. Neque colon neque adjacentes par-tes flavo colore erant tinctæ, uti quidem solent, quando vesicula fel-lea adest.

An defectus vesiculæ fellis arteriarumque cysticarum in hepatis au-gmentum cessit? An major hepatis moles ad majorem bilis hepaticæ copiam parandam necessaria erat, quæ quantitate sua cysticæ bilis quali-tatem in digestionem quodammodo compensaret? An fatuitas hujus senis a vappidiore chylo minusque elaboratis humoribus? cum hepatica bilis inertior cysticæ vices in digestionem gerere haud possit.

XXXIII.

Dextram venarum emulgentium, quæ, antequam hilum renis at-tingant, vulgo in tres ramos dividuntur, duabus tantum ibi loci divi-sionibus conspicuam vidi. In tertiæ supplementum aderat vena insolens in infima renis parte sub quadam ibi loci visenda præternaturali arteria locata, quæ in cavam paulo supra iliacas, arteria vero in aortam inter

mesentericam inferiorem & iliacas inferebatur. Sinistri lateris vena tribus equidem ramis erat instructa, sed eorum infimus inferiora versus curvabatur & sub aorta cavam petebat vena aliqua ex lumbaribus auctus.

XXXIV.

Venas jugulares externas, quæ suum sanguinem in subclaviam alias effundunt, in eo variare vidi, quod dextra sanguinem suum in cephalicam brachii dextri venam, ubi mox in axillarem abit, sinistra vero in jugularem internam lateris sinistri infunderet.

XXXV.

Puer annorum novem ante sex & quod excurrit menses ex morbillis convalescens tussi sicca adficiebatur, vehementi, fere convulsiva, cum spirandi difficultate. Adhibitis statim pectoralibus, lubricantibus, demulcentibus, diluentibus tepide adsumtis morbus equidem parum diminuebatur, apparebant tamen sputa mere pituitosa tenacia cum momentaneo levamine. Corpus interim, appetitu licet bono, sensim emaciabatur præter abdomen tumidum, tensum & durum; facies pallescebat, pulsus erat febrilis, respiratio brevis & anhelosa. Tandem prægressis vehementissima tussi maximisque conatibus membranosi quid excreavit vas aliquod majus sanguiferum referens cum suis ramificationibus, simillimum iconi Tulpianæ infra citandæ, quod postea inæqualibus intervallis similia sed minora fragmenta sequebantur, morbo hætenus diminuto, ut respiratio liberior evaderet. Suadebatur tum ipsi usus lactis Asinini cum aqua Valsensi & conveniente diætâ, quam per 4. menses continuavit, interpositis lenioribus laxantibus. Quibus auxiliis si non totum, maxima tamen ex parte, malum fuit debellatum, ut nunc, cum hæc scribo, præter respirationem nondum penitus liberam tussimque sed mitiorem per vices redeuntem, satis bene habeat spesque adfulgeat, brevi eum a pertinaci hocce morbo integre liberatum iri.

Fragmenta ejecta accuratius examinata coloris erant extus carnei intus albi & truncum referebant solidum, teretem, pennæ anserinæ fere crassitie, in multos ramos absque ullo ordine divisum, ramis iterum varie ramosis sensimque minoribus & tenuioribus, substantiæ membranaceæ tenacissimæ, ut statim pro muco bronchiarum condensato haberem. Rariorem huncce morbum mihiq; antea non visum, passim in Observatorum scriptis inveni, in TULPII *Observat. med.* Libr. II. Cap. 12 & 13. cum duabus perpuleris iconibus, in BARTHOLINII *Histor.* Cent. III. Cap. 98. cum icone valde rudi, in *Act. Eruditor. Lips.*

anno 1683. cum icone ligno incisa non mala, quæ in *Journal des Savans* A. 1684. mens. Februar. repetita extat, & inprimis in *Memoires de l'Acad. Roy. de Chir.* Tome V. edit. in 4. pag. 539 & seqq. ubi occasione similis corporis tussi rejecti & a Chirurgo Bisuntino LE BOEUF ad Academiam missi, morbus noster pluribus aliis, præter dictos, casibus illustratur & in naturam ejus ulterius inquiritur.

Prioris quidem ævi medicorum, qui de hocce concreto vasculiformi scripserunt, nonnulli pro vera id vena pulmonali parenchymate suo nudata habuerunt, uti TULPIUS, BARTHOLINUS &c.; alii pro polyposa substantia in vase aliquo sanguifero pulmonali exorta. Mihi vero omnino muco bronchiali videtur originem suam debere, qui in ultimis bronchiarum ramulis sensim spissior evadit tandemque in membranæ speciem condensatur, & consentiunt mecum Cel. LISTER, BUSSIERE aliique in *Actor. Acad. Reg. Chirurg.* Tom. V. loco citato allegati.

A D N E X A.

1. Quid est febris?
2. An febris adesse potest absque ulla in pulsu manifesta mutatione?
3. An morbi exanthematici ab animalculis vivis sub cute latentibus, ut quidam recentiorum putant? non videtur.
4. Oryzæ farina loco farinæ Tritici lacti incocta optimum est infantum tenellorum alimentum.
5. Sperma Ceti, Butyrum Cacao, Oleum Amygdalarum dulcium aliaque oleosa non acria in morbis pectoris etiam acutis optimum sæpius edunt effectum, licet a quamplurimis hodie reprobata.
6. An Purpura albæ & rubra semper symptomatica? Minime.
7. Licetne Medico in homine sano morbum excitare, eo fine ut illum a morbo futuro præcaveat?